

Una anàlisi de les mòmies de la dinastia XVIII, l'època d'or d'Egipte, ha revelat secrets pertorbadors: Tutankamon coixejava com a conseqüència d'una estranya malaltia genètica, i, quan va morir, la vídua es va haver de casar amb el seu avi. L'incest va causar la desaparició del clan faraònic?

El capvespre dels déus al Nil

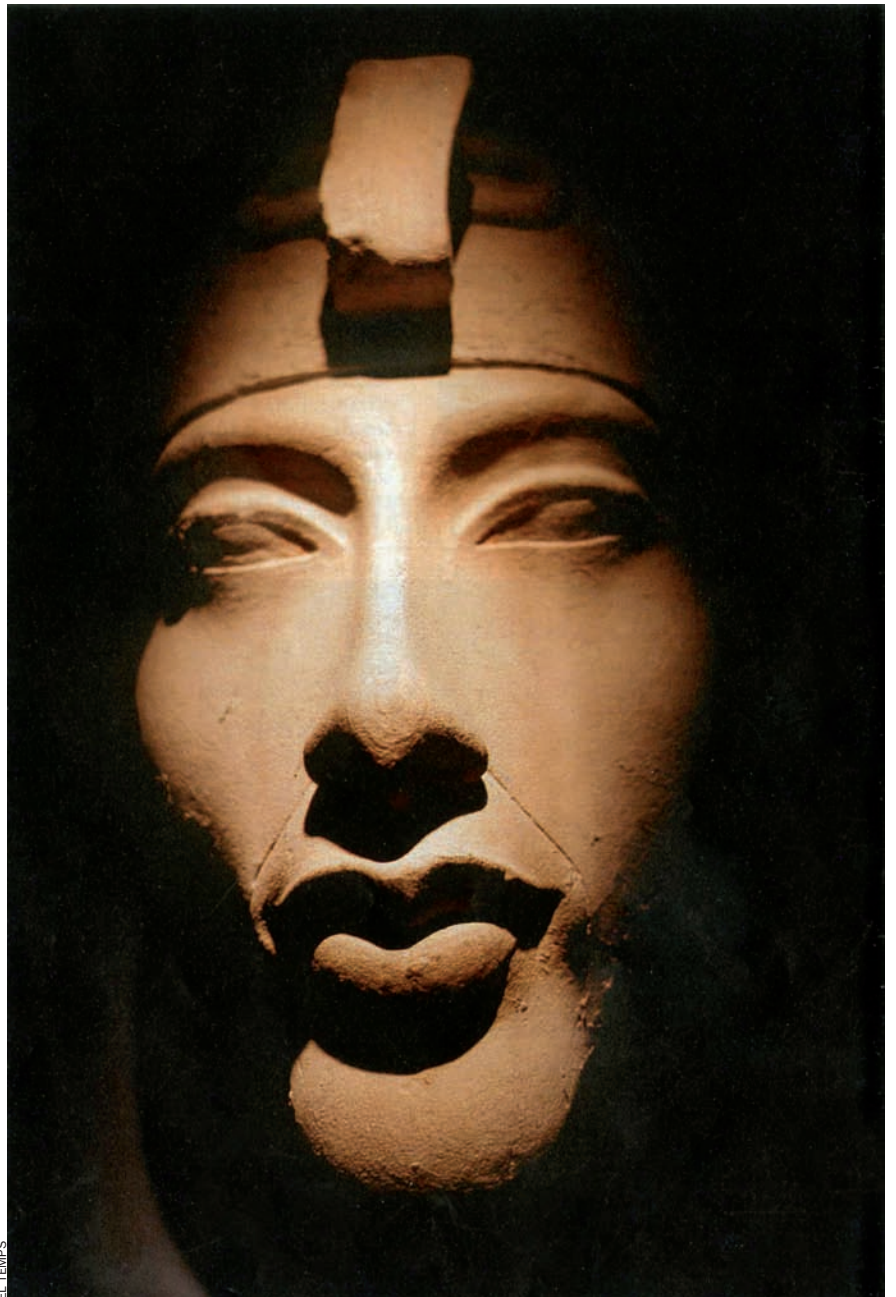
Després que Jesús morís a la creu, la seva tomba va restar tres dies buida. El fèretre de Mahoma, no l'ha vist ningú fa més de mil tres-cents anys. I Zaratustra, encara no se sap on va ser enterrat.

Ben al contrari, l'antecessor de tots aquests homes, el faraó Akhenaton (1353-1336 aC), que va proclamar el monoteisme a la riba del Nil, ha reaparegut, ben bé com si fos en carn i ossos. Els genètics han identificat les seves despulles que, dipositades secretament, reposaven a Luxor, a la Vall dels Reis, al sepulcre número 55.

Hi ha radiografies i fins i tot empremtes genètiques d'aquest rei, fundador de tota una religió. El difunt és vetllat en una vitrina de vidre al Museu Egipci del Caire. Mesurava 1,60 metres i tenia una complexió delicada, un tipus com David Bowie.

Poc després de l'edat de la pedra, Akhenaton va emprendre una revolució religiosa, que va fer canviar de rumb el pensament de tota la humanitat. Segons ell, només hi havia un déu: Aton, representat amb el símbol del disc solar. I, a més, va prohibir tots els altres déus. Aton simbolitzava la llum pura i la fertilitat, era el déu de la vida plena. "Els peixos, en el corrent, salten davant del teu semblant", diu la cançó d'Aton, que va escriure el mateix faraó. "Si el pollet piuleja des de l'ou, tu li dones la llum per fer-lo viure."

Aquesta oda també es troba a la Bíblia (Salms 104), amb pocs canvis. Però, com hi ha arribat? Un enigma darrere l'altre es van apilant al voltant de l'excèntric rei, que va endinsar el país devot a la riba del Nil en un torbament profund.

EL TEMPS

Bust del faraó Akhenaton. Els artistes de la cort van crear un nou estil artístic caracteritzat per la seva radicalitat: la lletjor es convertia en bellesa i la bellesa, en lletjor.

El pensament radical d'aquest home surt ara a la superfície. A l'esquelet d'Akhenaton tan sols hi havia uns quants trossos de teixit. "Va ser embalsamat a posteriori i molt ràpidament", explica l'antropòleg Albert Zink, "no creia en el més enllà".

Simplement descompost a la tomba? Quin canvi de tradició en un país en què només comptava l'eternitat!

Zink és el director de l'Institut Ötzi a Bozen. Juntament amb Carsten Push (Túria), un biòleg molecular que duu els cabells lligats en una cua de cavall, formen part d'un petit cercle d'escollits, que utilitzen els faraons egipcis com a documents biològics i que n'estudien l'herència genètica.

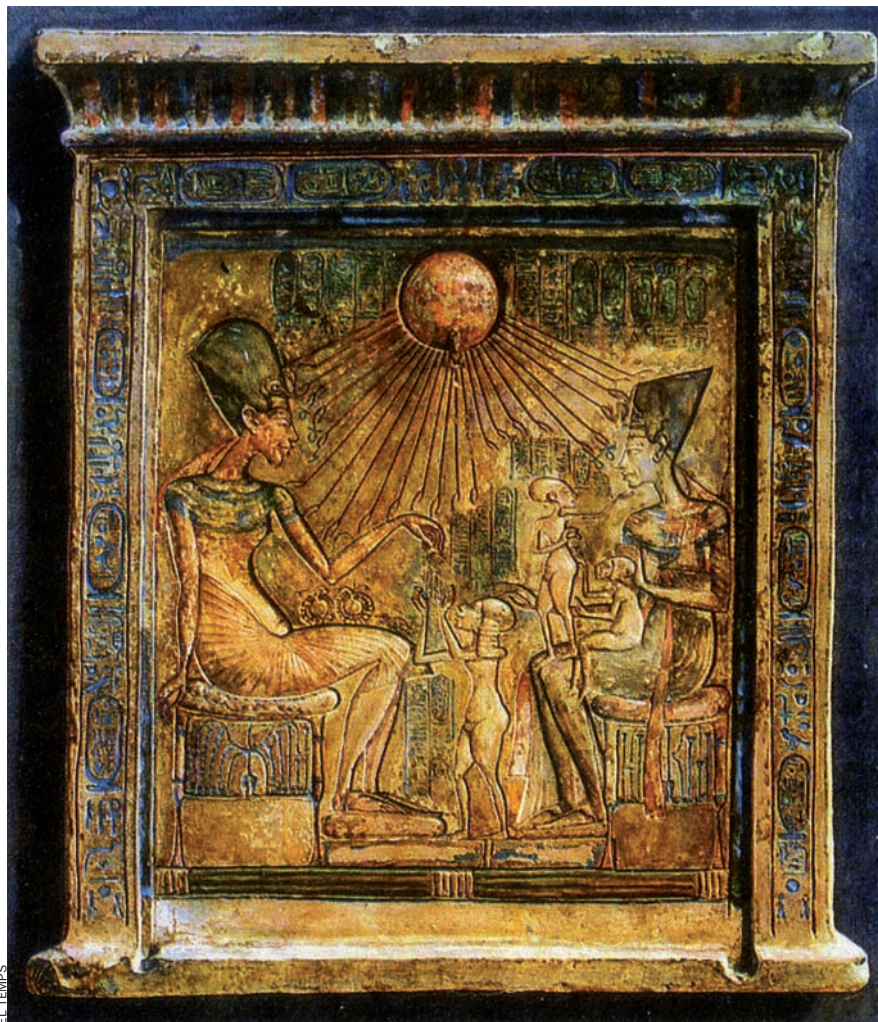
El projecte es va engagar l'any 2007. El Departament superior de recerca de l'edat antiga va formar un grup d'especialistes i va disposar dos laboratoris d'alta tecnologia.

Després, entren en joc els genètics. S'endinsen en les criptes plenes de verdet i treuen la medulla òssia dels morts. Proves de paternitat per als antics reis. "De primer, els científics no les tenien totes", confessava Push. Diverses vegades s'ha provat d'extreure informació genètica, "però tots els intents han fracassat".

També els alemanys s'hi van esforçar. "La crisma i les resines balsàmiques han penetrat fins ben endins dels ossos", explica Zink. "En els llocs en què normalment els filtres extreuen un líquid amb ADN, en aquests casos només trobem una sopa negra." No va ser fins que no es va aplicar una tècnica policíaca, desenvolupada per determinar els cadàvers en descomposició, que no es van aconseguir grans èxits.

Des de llavors s'han examinat setze mòmies. El primer informe va aparèixer al *Journal of the American Medical Association* i va provocar una onada d'esbalaïment. Els investigadors van construir un arbre genealògic de més de cinc generacions (vegeu el gràfic), van determinar les parts íntimes de les faraones i van trobar gèrmens de la malària i rastres de la mort.

La sorpresa més esglaiadora va ser la vida sentimental d'Akhenaton. Fins llavors, tan sols se sabia que estava casat amb Nefertiti, la seva cosina. Ell la lloava com a "deessa de la dolçor". La parella va tenir sis fills, totes noies. En

Relleu d'Akhenaton, la seva esposa Nefertiti i els seus fills. Els artistes àulics representaven els reis en tendres escenes familiars, i s'oblidaven de la guerra.

relleus en pedra, se'l veu com un pare preocupat, amb les nenes a la falda.

Els investigadors de l'ADN han esbrinat nous detalls íntims. El rei desitjava una altra dama, la mòmia de la qual va ser anomenada Younger Lady (dama jove), i es va trobar a KV35 (Kings' Valley, tomba número 35). Algun dia de l'any 1340 aC Akhenaton va haver de passar una bona estona amb aquesta dona delicada sota la lluna roja de plaer de la ciutat d'Aton de Tell el-Arma. En un llit daurat es devia produir la trobada sexual. Nou mesos més tard, va néixer un nen que avui dia és conegut arreu: Tutankamon.

Les comparacions genètiques mostren, sense cap error possible, que el famós fill de rei, el tresor sepulcral del qual va romandre quasi intacte al llarg dels anys, era fill del rebel espiritual Akhenaton i, al mateix temps, producte de l'amor entre germans.

Aquest és el tema tabú que els estudis d'ADN han fet sortir a la llum. El clan dels reis de la dinastia XVIII practicava l'incest. Durant més de dos-cents cinquanta anys el cercle de sang es va anar fent cada cop més estret. Les cosines es casaven amb els cosins, els germans amb les germanes. Al final de la dinastia, ho corroboren les pissarres de jeroglífics desxifrades. Es van unir fins i tot pares amb fills i en un cas, un avi i una néta van contraure matrimoni. "D'aquesta manera tan maníaca, els antecessors de Tutankamon van voler conservar la sang reial", diu l'egiptòleg Christian Loeben, de Hannover. Volien ennoblir la seva família amb sang pura.

El fet que aquestes activitats perjudiquessin l'herència genètica no sorprèn gens. Evidentment, les figures més importants de l'antiguitat van deixar d'estar en "bona forma genètica".

Sobre el país de les piràmides s'insinua una ombra de sospita: la degeneració genètica causada per l'incest dels faraons

Molts d'ells van néixer amb peus plans o esguerrats, amb desviaments de la columna vertebral o amb fissures palatines.

En el jove Tutankamon, l'últim de la cadena, aquests canvis corporals es van aguditzar. Tot i que les escultures mostren el petit príncep amb unes bones galtes dalt del carro de guerra, en una cacera de lleons o com a guerrer amb una llança a la mà, les investigacions mèdiques mostren que se li apropiava la mort. Caminava amb dificultats. Tenia dos dels ossos metatarsians malmesos. El teixit se li entumia, fet que li provocava una inflació molt dolorosa al peu. Segons Pusch, “tenia una malaltia congènita, la Köhler II”. I, de sobte, un diagnòstic ha resolt l'enigma de la tomba de Tutankamon: els cent trenta bastons decorats que hi reposaven. Fins llavors es pensava que eren cèptres i emblemes nacionals; ara es creu i s'accepta que havien estat les croses del faraó.

El jove faraó devia caure alguna vegada. Les radiografies mostren una fractura sense cicatritzar per sobre del genoll. Aquesta lesió juntament amb la infecció de la malària i el fet de tenir una complexió dèbil es compten entre les causes que van provocar-li la mort.

Sobre el país de les piràmides s'insinua una ombra de sospita: la degeneració genètica causada per l'incest dels faraons. Justament aquells reis que eren venerats com a “pilars de la terra”, que erigien grans construccions de pedra, van ser protagonistes dels costums sexuals més extravagants.

La sospita que fa temps, al Nil, hi hauria hagut un crepuscle genètic dels déus és fascinant. Això explicaria per què la salut dels reis va decaure en una fase d'aflorament cultural tan important. Les mòmies examinades provenen de la dinastia XVIII, l'edat d'or d'Egipte. En aquell temps, els exèrcits del faraó arribaven fins a Palestina, i en vaixells de guerra fins al Sudan. Durant el retorn, “penjava el miserable i nubi home de les cavernes amb la testa cap

avall a la proa de la barca reial”, diuen unes escriptures propagandístiques.

Va néixer un país d'una extensió de més de mil cinc-cents quilòmetres, ple de graners i plantacions de papir. Gots, parallamps, comptadors d'aigua, pasta de dents, tot això ja s'utilitzava a la dinastia XVIII. Hi havia observatoris astronòmics, i els sacerdots ensenyaven àlgebra. Pels carrers bordaven els gossos, botí dels viatges a Síria.

Els egipcis també marcaven el pas en la moda, l'arquitectura i la medicina. Els papirs de Kahun descriuen que s'utilitzaven tampons de goma aràbiga i excrements de cocodril com a mètodes anticonceptius. Als malalts, se'ls subministraven “pastors de l'anús”, joncs

EL TEMPS

Crani d'Akhenaton. “Ell no creia en el més enllà”, diu l'antropòleg Albert Zink, estudiós de l'herència genètica dels faraons.

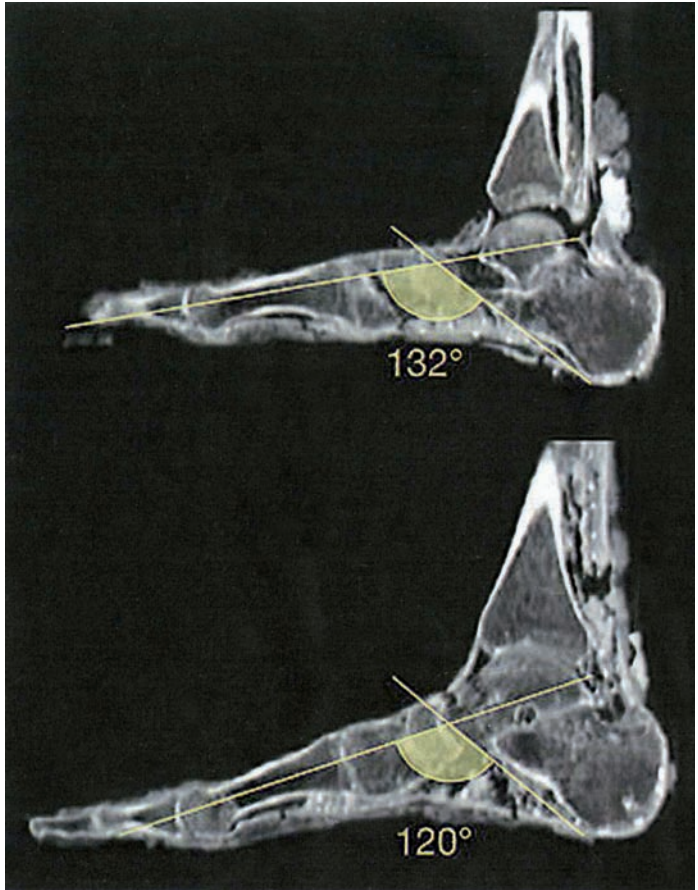
amb tints curatius que s'introduïen per l'anús. Al centre del país brillaven especialment els rajos de la prosperitat al Tebes de les “cent portes”.

Els que s'acosten a la ciutat riu amunt, arriben primer a pobles rurals amb alts colomars. Després, el Nil els condueix cap al carrer de l'honor. La barca navega per una “fuga de construccions celestials, rodejades pel verd dels jardins”: així ho descriu Thomas Mann en la seva novel·la *Joseph*. Les casetes de fang s'escampen per la riba. Se senten crits de mercats i músics tocant la flauta.

A l'altra riba del Nil, un desert de sorra abasta a contrallum el món dels morts; és el cementiri de l'elit del país, la Vall dels Reis. Allí es troben criptes plenes d'or i de gemmes. A les cambres, descansen els textos màgics del llibre dels morts. El poble creia que tots els homes, al final de la seva vida, s'havien de sotmetre a un judici del més enllà, en què es pesava el cor. “No he comès cap injustícia contra cap persona, ni he maltractat cap animal”, balbotejaven els pecadors, tal com mostren els epitafis. “No he causat cap dolor ni he deixat morir de fam ningú, no he fet vessar cap llàgrima.” Però compte que l'ànima no es considerés massa pesada. Llavors, el dimoni de l'inframón clavava queixalada: “Aquell que devora el que és podrit, viurà de la putrefacció”.

Tebes no era una ciutat, més aviat era un cosmos. Amenofis III va aixecar el temple dels morts més gran, l'estàtua més pesant (mil tones) i l'avinguda de l'esplendor més llarga. “He erigit grandesa sense límits”, se'n vanagloriava el faraó, “parets d'or, paviments de plata, i astes amb banderes que anhelan tocar les estrelles”. Aquest faraó també va ser examinat. La seva mòmia demostra que tenia càries i els peus esguerrats. Queda clar que Amenofis era el pare d'Akhenaton i l'avi de Tutankamon.

En aquests tres homes s'amaga el secret de tota una època. L'avi va deixar un llegat de tot un país ple d'esplendor. Sota el regnat del seu fill, Akhenaton, el país es va anar erosionant. I durant l'etapa del nét, Tutankamon, va desaparèixer tota la família. La caiguda va ser tan ràpida, que alguns l'atribueixen a una epidèmia. O bé una onada de fam va assolir el Nil? Totes dues

Estàtua inacabada del faraó Akhenaton i la seva filla. Radiografia del peu de Tutankamon, amb dos ossos metatarsians malsesos.

conjectures estan sobre la taula. En cap de les mòmies no es van poder trobar gèrmens del còlera, la pesta o la lepra. Tampoc no hi ha cap signe d'una alimentació deficient, ni cap rastre d'èpoques de patiment.

Cada vegada les proves de l'equip d'ADN exposen més clarament que dins de la família faraònica es practicava l'incest. "L'herència genètica de les mòmies no és tan diferent com esperàvem", explica Push. Dit d'una altra manera: l'ADN va quedar destruït. Quasi tothom era familiar de tothom.

Però, quins motius tenien per actuar així? Per què defugien el compliment d'aquella llei tan antiga, que té validesa arreu del món, des de la Polinèsia fins a Groenlàndia? Tots els cercles culturals del món condemnen el sexe entre familiars de primer grau. Per contra, els faraons, amb flagells i bàculs a les mans, van excedir aquests límits. Per què? L'egiptologia està poc preparada per respondre aquesta pregunta. Hi ha poques investigacions sobre el tema, i això que el mite d'Isis i Osiris gira al voltant de l'incest.

A l'antigor, la parella de germans, així ho explica la llegenda, va governar Egipte feliçment. Però Osiris va ser víctima d'un atemptat, el van trossejar. Isis va recollir tots els trossos del cadàver i els va ajuntar. D'aquesta manera, va aconseguir moure el seu germà de tal manera, que va fer que tingués, amb ella, la seva última relació sexual. Va néixer Horus, el seu fill. Fins els fills petits dels camperols egipcis coneixien la llegenda, que era molt influent a nivell polític, perquè el faraó era considerat la reencarnació d'Horus. Per tant, ell era l'únic senyor legítim i garant de la fertilitat.

Alguns científics no volen creure que en l'esfera privada dels poderosos reis hi poguessin haver comportaments semblants als del mite. Si bé fa quatre mil cinc-cents anys, segons les inscripcions, alguns reis es van casar amb les seves "germanes", aquests matrimonis eren més aviat ficticis. Generalment, a l'antic Egipte, el terme germana es referia també a cosines, tietes i altres membres femenins de la família.

Només alguns investigadors s'han atrevit, fins ara, a fer recerca sobre aquest tema tan delicat, sobretot en l'esfera anglicana. Suposen que, en els cercles familiars més propers del faraó, hi havia un gran desori. Les opinions que fins ara s'han expressat són teories descafeïnades, pensa l'arqueòleg britànic Nicholas Reeves. La seva sospita és que "l'incest pare-filla, més enllà del tabú, va ser una característica excepcional de la dinastia XVIII". A més, hi ha teories que expliquen els costums íntims dels potentats del Nil. Així, el seu procedir no seria pervers, sinó que actuarien fent càlculs de poder: de l'incest, sorgia un cercle reduït de prínceps i princeses de sang noble; d'aquesta línia de sang es deduïa el successor sense cap mena de disputa, i els aliens a la família no hi podien entrar mai, de manera que s'evitaven les enveges. I tot plegat reduïa el perill de revoltes.

"El matrimoni entre membres de la família fa que un rei només hagi de compartir el seu poder i les seves riqueses i privilegis amb els seus propis familiars", explica l'americà

Arbre genealògic dels faraons

Les suposades relacions familiars del faraó Akhenaton casats

PRIMERA GENERACIÓ

Juja i Tuja provenien d'una línia col·lateral reial. Van ser enterrades el 1360 aC en sumptuosos sarcòfags daurats.

Juja **Tuja**

SEGONA GENERACIÓ

Teje **Faraó Amenofis III**

suposadament filla o fill

Tij **Faraó Eje**
mòmia desapareguda mòmia desapareguda

TERCERA GENERACIÓ

Nefertiti **Faraó Akhenaton** **Younger Lady**

cosina/cosí

germà/germana

QUARTA GENERACIÓ

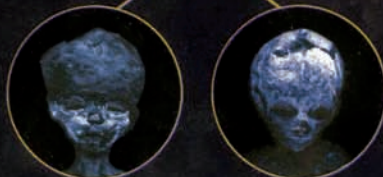
Ankhesenamon **Faraó Tutankamon**

Ankhesenamon va casar-se de primer amb el seu pare Akhenaton i després que morís el seu segon marit Tutankamon va casar-se amb el seu avi Eje.

germanastra/germanastra

CINQUENA GENERACIÓ

Ankhesenamon va tenir com a mínim dos avortaments. Els dos fetus es van momificar. Poc després va desaparèixer la dinastia.

Fetus 1

Fetus 2

David Dobbs. Així doncs, l'exquisida societat egípcia va arrancar el bull en la seva pròpia salsa per protegir-se de possibles colpistes i per assegurar-se la prebenda? Aquest podria ser un motiu. Pel que fa a les rebel·lions, el país ja havia tingut males experiències. Ja en els temps de transició, quan el rei vell moria, els detractors presentaven les seves demandes, i es feien escoltar. En el Regne Antic d'Egipte això acabava amb un gran desgavell, el faraó acabava assassinat. En la dinastia XII, els eunucs van matar amb traïdoria el rei faraó.

“Les repetides ofrenes emmetzina- des o el ganivet amagat que es dirigia, de sobte, entre les costelles del rei formaven part de la terrible realitat en el sistema polític egipci”, segons Reeves. I qui podia tenir més por de les enveges pel poder que els opulents reis de la dinastia XVIII? El luxe desmesurat que els envoltava els exposava a enemistats secretes.

I que n'era, de paradisiac, el país en el qual regnaven aquests homes! Des de Creta venien els vaixells. Des d'Etiòpia duïen encens, de l'Índia arribaven les espècies. El governador pagava en metàl·lic, amb metall robat de les mines d'or núbies. En una economia planificada, semblant a la del comunisme soviètic, milers de funcionaris recaptaven els impostos dels camperols que anaven directament a les arques del faraó. Els prínceps de Babilònia i Líbia preferien l'educació de la riba del Nil. A l'oasi Faijum va néixer una enorme escola reial per als fills dels faraons i per als alts funcionaris. En aquesta construcció immensa plena de columnes, també hi vivien les dones del clan del rei, així com les nodrisses, les cortesanes i les amants del faraó.

Feia temps que el país s'havia desfet de les arrels camperoles. Un deix de decadència s'havia expandit en el món cortesà de la tardana dinastia XVIII. D'Amenofis III, l'avi de Tutankamon, es deia que li agradava la lapdance, un tipus d'striptease que es practicava sobre la falda de l'home. Fins es deixava posar calent per una dominant que, en les inscripcions, és anomenada la “senyoreta tralla”.

Vist des de la perspectiva de l'herència dinàstica, aquelles pràctiques sexuals no tenien importància. A ve-

AP: M. BUDING / BPK (2 WALL); S. MEISNER / ACTIONPRESS; K. GEDOUKI / AFP; E. LEBING / AFG; B. HABBING / SCHAPPELLOW

Der Spiegel

Ankhesenamón, la filla d'Akhenaton. Pintura de la Ciutat del Sol, construïda al desert de Tell el-Amarna. Només somriures, només diversió.

gades un rei tenia cent fills. Però, de totes maneres, l'hereu només podia ser el primer fill de la "gran esposa reial". Aquesta muller era, en el cas ideal, la germana del faraó. "Tu, germà meu", canta una princesa en un poema de l'Imperi Nou, "és dolç anar a l'estany i banyar-me davant teu, i deixar-te veure la meua bellesa, i la meua camisa del més delicat lli reial quan es mulla". Ell només diu: "La beso i els seus llavis són oberts; també puc estar joiós sense cervesa". Ens hem d'imaginar la ciutat reial protegida per altes muralles, darrere de les quals les fonts murmuraven i les esclaves negres ventaven la reialesa. Unes cinc mil persones formaven part d'aquest cercle.

Així, doncs, és estrany que el clan s'allunyés cada cop més en el seu propi món? Els reis es rodejaven ben de pressa d'una resplendor celestial. Fins al 1400 aC van servir bondadosament el déu Amon. En el temple d'aquest déu vivien els sacerdots més poderosos del país, que intervenien en els afers reials i donaven consells morals als faraons. Sembla que això no era benvist pels governants. Ben aviat, un altre déu es va posar de moda, el radiant Aton. Els

governants duïen estendards amb discs metàl·lics lluints. I dels colls penjaven enormes collarets d'or.

Sota el regnat d'Amenofis III, pare d'Akhenaton, el culte religiós va prendre una importància cabdal. Era vanagloriat com a "Sol brillant sobre tots els països". Es va fer tan fort políticament com a amo i senyor des del Sudan fins a l'Eufrates, que ell mateix es reflectia en el gran astre celestial.

I el va fer caure en la bogeria tant de poder? Efectivament, l'home va caure en la bogeria desmesurada dins de la seva pròpia família. En el seu trentè any de mandat es va casar amb la seva pròpia filla. Abans d'ell, ningú no s'hi havia atrevit. Ell l'anomenava la "gran esposa reial". Amenofis passava dels quaranta anys i ella era molt més jove. Per al poble, segons Reeves, aquest casament era del tot inacceptable.

No se sap què és el que va empènyer aquest rei envellit a trencar el tabú. Per por de possibles aixecaments o intrigues no va explicar per què ho va fer. Potser el superhome se sentia en aquell moment tan noble i distingit que, en qüestions amoroses, tan sols deixava entrar els seus propis plançons. És cert,

però, que aquestes preferències sexuals tan horribles de la dinastia van créixer sota el regnat del seu fill Akhenaton. Segons les inscripcions jeroglífiques, va arribar a casar-se amb tres de les seves filles.

Coincidint amb la coronació d'aquesta figura tan peculiar, l'any 1353 aC el país va iniciar la fase més revolucionària. Durant un temps va semblar que el món era foll. Probablement, Akhenaton devia haver estudiat a l'Heliòpolis (al Caire). Segons Reeves, el faraó va ser "molt ben instruït en qüestions teològiques i versat en els secrets dels arxius del temple".

De seguida, però, va trencar amb els sacerdots conservadors d'Ammon. En el cinquè any del seu mandat, va fugir de Tebes. Ben lluny, quatre-cents quilòmetres enllà del riu, en el desert de Tell el-Amarna, va fer construir una nova ciutat. Era una utopia solar anomenada l'Horitzó d'Aton, on van viure cinquanta mil persones. Allí els funcionaris duïen el cap rapat, rodons com ous. Al palau penjaven quadres de flors, garlandes i fruita.

Akhenaton es representava amb força panxa i amb un melic ben gran. En

EL TEMPS

Mòmia de la mare de Tutankamon, la Younger Lady casada amb el faraó Akhenaton.

els relleus apareix amb una esquena ampla i un cap bombat. Durant molt de temps es va dir que el faraó tenia un tumor a la hipòfisi. D'altres van escriure que patia la síndrome Barraquer-Simons, una malaltia que provoca que el teixit adipós de la cara desaparegui i que es traslladi als malucs. Les investigacions actuals demostren que res de tot això no és cert. Fins i tot el crani, segurament deformat per alguna mena de ritual amb pinces metàl·liques, entrava dins de les mesures normals.

Però això significa que els artistes de la cort representaven el seu rei desfigurats intencionadament. Van crear un nou estil artístic ben radical. La lletjor es convertia en bellesa, i la bellesa en lletjor. Una tensió enorme s'endevinava en el bressol del monoteisme. Crida l'atenció el fet que aquestes representacions tan peculiars tampoc no respectessin les diferències de gènere. I és que el rei apareix sense penis en moltes estàtues.

Una vegada i una altra, escenes afectuoses: Akhenaton tenint cura dels seus fills, Akhenaton prenent el sol; a vegades besant la seva dona, altres vegades rient. I de les guerres, com si no en volgués saber res.

Una dolça i estranya severitat es feia palesa a la Ciutat del Sol. Una historiadora estatunidenca atribueix a la ciutat l'encant d'un "luxós camp de concentració". Cada matí, el rei feia un sacrifici davant l'altar del sol ixent. Sonaven himnes, meravellosos cants

a la natura, i tanmateix tot era desert. En aquella regió no existia ni la tristesa ni el patiment. El mag Akhenaton foragitava la mort. En comptes d'això, tot eren sempre rialles i felicitat. Una pintura a la paret mostra dues de les filles d'Akhenaton amb els ulls ametllats i sense cabells. Seuen l'una davant de l'altra, despullades. Només duen joies al voltant del coll i s'acaricien la barbata.

Pau i alegria. I caps bombats.

Tanmateix en aquella ciutat aparentment tan feliç desconeixien l'harmonia. Per introduir la religió monoteista, el rei va fer servir la violència. En molts relleus, apareixen vigilants amb claus. La policia tenia una de les cases més grans de la ciutat.

Reeves titlla el règim d'Aton de "dictadura" del bon humor. Les afables representacions de la família reial li recorden imatges propagandístiques com, per exemple, "Hitler acariciant el seu gos", o "Stalin fumant amb confiança la seva pipa".

En les seves cerimònies, creixia el seu rol d'antic déu creador d'Egipte.

Hi ha moltes proves que suggereixen que Akhenaton va propiciar la clonació en la seva família

Segons la llegenda, el déu s'havia reproduït a partir de llavors o d'esternuts, i així havia creat el món. Aquesta idea fascinava l'esfinx del Sol. El seu Aton encarnava la germinació, el creixement i l'èxit. Akhenaton volia ser ell mateix un creador.

Les inscripcions borroses d'Amarna mostren fins a quin punt de paranoia van arribar aquestes aspiracions fins en la vida privada. Hi ha moltes proves que suggereixen que Akhenaton va propiciar la clonació en la seva família: al voltant de l'any 1340 aC es va casar amb la seva filla gran, Meritaton, poc després que la noia, probablement, tingués un fill; la princesa número dos, Maketation, va morir en el sobrepant; la següent filla, Ankhesenamun, també es va quedar embarassada de molt jove. Altra vegada Akhenaton en podria haver estat el pare.

La sospita pren forma en una estàtua inacabada, que l'excavador alemany Ludwig Borchardt va trobar a Amarna. És l'escultura d'un rei amb una filla a la falda. Ell toca el seu pit. Es tracta només d'una innocent escena afectuosa? A la seva època, de segur que aquell motiu era considerat escandalós. Escriu l'historiador de l'art Leopold Zahn: "La pèrdua del sentiment de dignitat i del saber estar va ser molt remarcada pels súbdits imparcials".

Els erudits no van acabar de descobrir tot aquest caos. Després de disset anys de regnat, quan el guru va morir, el país es va trastornar. Els temples dels déus es van omplir de males herbes. Els sacerdots d'Ammon van utilitzar aquest buit de poder per oblidar tot el que havia passat. Van ignorar Akhenaton, van tornar a la religió antiga i van convertir en faraó el seu fill Tutankamon.

Tot i així, la pràctica de l'incest no va acabar. El petit Tut es va casar amb la seva germanastra Ankhesenamun. Ell tenia vuit anys i ella, quinze. I quina tria! La noia ja havia estat casada amb el seu pare, Akhenaton. En els relleus, la jove parella es dibuixa amb un tarannà gràcil. Ell seu en una còmoda de fusta de banús. Du al cap una perruca de cabells nubis i ofereix flors de lotus i oli aromàtic a l'esposa. Una imatge plena d'encant.

Malgrat tot, la relació no va ser tan sols platònica. Això ho corroboren

MIQUEL ALLUÉ

Sarcòfag d'or de Tutankamon. L'últim faraó de la dinastia XVIII pretenia que la seva fos una família de clons?

dos fetus embalsamats en el sepulcre ostentós de Tutankamon. Medien uns quaranta centímetres i reposaven en petits fèretres de fusta. Fins ara, molts investigadors creien que eren tombes afegides a partir d'algun ritual.

Els cossos diminuts s'han guardat, una mica malmesos, en un magatzem a la Facultat de Medicina de la Universitat del Caire. Els científics especialitzats en genètica van fer proves amb broques per a ossos i van descobrir que Tutankamon n'era el pare i Ankhesenamón, la mare. La seva germanastra havia patit un avortament als cinc mesos, i un altre al setè mes. "Hi ha alguna cosa estranya en l'herència genètica d'aquests fetus", opina Pusch; "contenen alguna cosa, que no és compatible amb la vida".

Poc després, també va morir el coix Tutankamon. S'arrossegava pel palau infectat per la malària i encorbat. Llavors tenia dinou anys. Quin xoc que devien tenir els egipcis! El país més meravellós i poderós del món no tenia mandatari i, en conseqüència, havien perdut la prosperitat. I encara pitjor: no hi havia cap successor masculí al tron.

Durant molt de temps, els experts van suposar que, després de la mort de Tutankamon, devia haver esclatat una lluita pel poder. Els investigadors han descobert ara un nou detall que demostra la magnitud d'aquesta disputa. La mòmia de la mare de Tuntakamon, la "Younger Lady", presenta un forat al crani. "També li van destrossar un pòmul, i les parts toves que el recobrien van inflar-se exageradament", explica Zink. "Sembla talment un cop de porra a la cara." La dona tenia trenta-cinc anys.

Després d'aquest atemptat, només quedava la vídua del rei com a última successora amb sang reial. Sola, desesperada i sense descendència, Ankhesenamón es va recloure a la Casa de la Joia, el seu palau privat a Tebes. La dinastia estava ran de l'abisme. Amb tot, el seu avi, un home de seixanta anys, va provar de salvar la dinastia a l'últim moment, casant-se amb la reina abandonada, un matrimoni entre avi i néta. Però el programa d'emergència no va anar bé. Tot s'havia acabat.

El que va quedar de tot allò va ser el tresor del sepulcre de Tutankamon, amb

quintars d'or i joies, i la cruel sospita que els faraons d'Egipte, en el cim del seu poder, haurien estat víctimes d'un desastre biològic. La genètica tenia la clau de la davallada. Però primer es va haver d'elaborar una base sòlida en el "qui és qui" de la família reial, i l'arbre genealògic va omplir moltes pàgines.

De bon grat els dos investigadors alemanys tornaran a viatjar al Caire per destapar d'una manera encara més precisa les relacions de parentiu entre els faraons. "En el magatzem del museu encara hi ha peus i braços", delatava Pusch; "potser fins i tot hi ha alguna part de les despulles de Nefertiti".

A causa de les revoltes àrabs, el projecte de l'ADN s'ha encallat. Però es tornarà a posar en marxa molt aviat.

L'expert investigador mira atentament un matràs de cristall. I els seus ulls brillen plens de confiança. "Estem entrant en un nou univers."

Matthies Schulz

© *Der Spiegel*

Traducció de Gemma Repiso